

מסכת בכורות פרק ב

(יגא) משנה הלוקח עובר פרתו של נכרי, והמוכר לו, אע"פ שאינו רשאי, והמשתתף לו, והמקבל ממנו, והנותן לו בקבלה, פטור מן הבכורה, שנאמר: "בישראל" - אבל לא באחרים. הכהנים והלויים חייבים, שלא נפטרו מבכור בהמה טהורה, אלא מפדיון הבן ומפטר חמור:

גמרא {מאי איריא דתני "עובר חמורו" ברישא, והדר תני "עובר פרתו"? ליתני ברישא "עובר פרתו", דקדושת הגוף הוא, והדר ליתני "עובר חמורו", דקדושת דמים הוא. אמרי במערבא: איבעית אימא: אידי דחביבא ליה, כדרכי חנינא, ואי בעית אימא: אידי דזוטרן מיליה דבהמה טמאה, פסיק ושדי לה.

אמר ר' **יצחק בר נחמני** אמר **ריש לקיש** משום ר' **אושעיא**: ישראל שנתן מעות לגוי בבהמתו בדיניהם, אע"פ שלא משך, קנה, וחייבת בבכורה; וגוי שנתן מעות לישראל בבהמתו בדיניהם, אע"פ שלא משך, קנה, ופטור מן הבכורה.

אמר מר: ישראל שנתן מעות לגוי בדיניהם, אף על פי שלא משך, קנה, וחייבת בבכורה. מאי "בדיניהם"? {אי נימא: בדיניהם דגופיה ((גוף הנכרי)), דאתי בקל וחומר: אם גופיה קני ליה ישראל בכסף, דכתיב: (ויקרא כה) "לרשת אחוזה", הקישו הכתוב לאחוזה - מה אחוזה נקנית בכסף ובשטר ובחזקה, אף עבד כנעני, נקנה בכסף, ממונו ((ממון הנכרי)) לא כל שכן הוא! ~אם כן, אפילו בשטר ובחזקה נמי; ~ועוד, ישראל מישראל יוכיחו, דגופיה קני ליה בכסף, ממונו במשיכה. |אלא אמר **אביי**: בדיניהם שפסקה להם תורה (ויקרא כה) "או קנה מיד עמיתך" - מיד עמיתך הוא דבמשיכה, הא מיד גוי בכסף.

{ואימא: מיד גוי כלל כלל לא. אמרי: לא ס"ד - ק"ו הוא: אם גופו קונה, ממונו לא כ"ש!?

{ואימא: מיד גוי, עד דאיכא תרתני. אמרי: ולאו ק"ו הוא: גופו באחת, ממונו בשתיים!?

{ואימא: או בהא או בהא? אדומיא דעמיתך - מה עמיתך, בחדא, אף גוי נמי, בחדא.

אמר מר: גוי שנתן מעות לישראל בבהמתו בדיניהן, אע"פ שלא משך, קנה, ופטור מן הבכורה. מאי "בדיניהן"? {אילימא בדיניהן דגופיה, משום דאתי בק"ו: אם גופו, ישראל קני ליה בכסף, דכתיב: (ויקרא כה) "מכסף מקנתו", ממונו לא כ"ש! ~ישראל

מחברת בכורות - ב

מישראל יוכיחו, דגופו קני בכסף, ממונו במשיכה. | <אלא אמר **אביי**: בדיניהם שפסקה להם תורה: (ויקרא כה) "וכי תמכרו ממכר לעמיתך" - לעמיתך במשיכה, הא לגוי בכסף.

{ואימא: לגוי כלל כלל לא. <אמרי: לאו ק"ו הוא: אם גופו קנה, ממונו לא כ"ש!?

{אימא: לגוי, עד דאיכא תרתי. <לאו ק"ו הוא: גופו באחד, ממונו בשתיים!?

{ואימא: או בהא או בהא. <דומיא דעמיתך - (**יג,ב**) מה עמיתך, באחת, אף גוי נמי, באחת

{אמרי: ולאמימר, דאמר משיכה בגוי קונה, הניחא אי סבר לה כר' **יוחנן**, דאמר דבר תורה מעות קונות, משיכה לא, אהני "לעמיתך" - לעמיתך בכסף ולגוי במשיכה, אלא אי סבר לה כר"ל דאמר: משיכה מפורשת מן התורה - לעמיתך במשיכה ולגוי במשיכה - "לעמיתך" למה לי? <אמרי: לעמיתך אתה מחזיר אונאה, ואי אתה מחזיר אונאה לגוים.

{לגוים (ויקרא כה) מ"אל תונו איש את אחיו" נפקא. <חד בגוי וחד בהקדש. וצריכי, דאי כתב רחמנא חד, הוה אמינא: לגוי הוא דאין לו אונאה, אבל הקדש יש לו אונאה - קמ"ל.

{הניחא למ"ד: גזילו אסור, היינו דאצטריך קרא למישרי אונאה, אלא אי סבר לה כמ"ד: גזילו של גוי מותר, אונאה מיבעיא! <אמרי: אי סבר לה כמ"ד גזילו מותר, על כורחך כר' יוחנן ס"ל.

{מיתיבי: הלוקח גרוטאות מן הגוי ומצא בהן עבודה זרה, אם עד שלא נתן מעות משך, יחזיר, ואם משנתן מעות משך, יוליך הנאה לים המלח. ~ ואי אמרת מעות קונות, משיכה ל"ל? <הכא במאי עסקינן? שקיבל עליו לדון בדיני ישראל. {אי הכי, מעות למה לי? <הכי קאמר: אע"פ שנתן מעות, אי משיך אין, ואי לא, לא. {אי הכי, קשיא רישא. <אמר **אביי**: רישא משום דאיכא מקח טעות. {אמר ליה **רבא**: רישא משום דאיכא מקח טעות, סיפא ליכא מקח טעות! <<אלא אמר **רבא**: רישא וסיפא מקח טעות - רישא, דלא יהיב זוזי, לא מיחזי כעבודה זרה ביד ישראל; סיפא, דיהיב זוזי, מיחזי כעבודה זרה ביד ישראל. <**אביי** אמר לך: רישא מקח טעות, דלא ידע, דהא לא יהיב ליה זוזי; סיפא לאו מקח טעות הוא, דכיון דיהיב זוזי, כי קא משיך, איבעי לעיוני והדר מימשך. <<**אשי** אמר: מדרישא משיכה אינה קונה, סיפא נמי משיכה אינה קונה, ואיידי דתנא רישא "משך" תנא סיפא נמי "משך". <<<**רבינא** אמר: מדסיפא משיכה קונה, רישא נמי משיכה

מחברת בכורות - ב

קונה, ורישא הכי קאמר: אם לא נתן ולא משך, יחזור. מאי "יחזור"? יחזור בדברים. קסבר: דברים יש בהם משום מחוסרי אמנה, והני מילי ישראל מישראל, דקיימו בדבורייהו, אבל ישראל מגוי, דאינהו לא קיימי בדבורייהו, לא:

(יד,א) משנה כל הקדשים שקדם מום קבוע להקדשן, ונפדו, חייבין בבכורה ובמתנות, ויוצאין לחולין ליגזז וליעבד. ולדן וחלבן מותר לאחר פדיונן, והשוחטן בחוץ פטור, ואין עושין תמורה, ואם מתו יפדו, חוץ מן הבכור ומן המעשר. וכל שקדם הקדשן את מומן, או מום עובר להקדשן, ולאחר מכאן נולד להן מום קבוע, ונפדו, פטורין מן הבכורה ומן המתנות, ואינן יוצאין לחולין ליגזז וליעבד. ולדן וחלבן אסור לאחר פדיונן, והשוחטן בחוץ חייב, ועושין תמורה, ואם מתו יקברו:

גמרא טעמא דנפדו - הא לא נפדו, פטורין מן הבכורה ומן המתנות - קסבר: קדושת דמים מדחה מן הבכורה ומן המתנות: ויוצאין לחולין וכו'. טעמא דנפדו - הא לא נפדו, אסירי בגיזה ועבודה. מסייע ליה **לרבי אליעזר** דאמר: קדשי בדק הבית אסורין בגיזה ועבודה. אאמר: לא! קדושת דמים למזבח הוא, דמיחלפא בקדושת הגוף למזבח, גזרו בהו רבנן, אבל קדשי בדק הבית, לא: ולדן וחלבן מותר כו'. היכי דמי? אילימא דאיעבר ואתיליד לאחר פדיונן, פשיטא! חולין נינהו! אלא דאיעבר לפני פדיונן ואתיליד לאחר פדיונן - הא לפני פדיונן, אסירי

(יד,ב) ג' נפדין תמימים או אין נפדין תמימין?

תא שמע: המתפיס בעלי מומין קבועין לגבי מזבח וילדו, ימכרו ואין צריכין מום, שאין קדושה חלה עליהן, שלא יהא טפל חמור מן העיקר. טעמא שלא יהא טפל חמור מן העיקר, אבל הקדיש זכר לדמיו, קדוש קדושת הגוף. מסייע ליה לרבא, דאמר **רבא**: הקדיש זכר לדמים, קדוש קדושת הגוף:

והשוחטן בחוץ פטור: **רבי אלעזר** מתני "חייב", ומוקי לה בבמת יחיד, דאמר **רבי אלעזר**: מנין לזובח בהמה בעלת מום בבמת יחיד בשעת היתר הבמות, שהוא בלא תעשה? שנאמר: (דברים יז) "לא תזבח לה' אלהיך שור ושה" - אם אינו ענין לבמה גדולה, דכתיב: (ויקרא כב) "עורת או שבור וגו'", תנהו ענין לבמת יחיד.

{איימא: אם אינו ענין לקדשים, תנהו ענין לבכור, סד"א: הואיל וקדוש כשהוא בעל מום, ליקרב נמי כשהוא בעל מום - קמ"ל דלא. אאמר: בכור, בהדיא כתיב ביה: (דברים טו) "פסח או עור

לא תזבחנו".

{ואימא: אם אינו ענין לקדשים, תנהו ענין למעשר, דסד"א: הואיל וקדוש במומו, דכתיב: (ויקרא כז) "לא יבקר בין טוב לרע [ובין רע]" נקרב נמי במומיה - קמ"ל דלא. אמרי: מעשר נמי, גמר "העברה העברה" מבכור.

{אימא: תנהו ענין לתמורת קדשים, דס"ד אמינא: הואיל וקדושה כשהיא בעלת מוס, דכתיב: (ויקרא כז) "לא יחליפנו ולא ימיר אותו וגו'", קריבה נמי כשהיא בעלת מוס - קמ"ל דלא. אמר קרא: (ויקרא כז) "והיה הוא ותמורתו" - מקיש תמורתו לו - מה הוא, בעל מוס לא, אף תמורתו, בעל מוס לא.

{מתקיף לה ר' זירא: אימא: תנהו ענין לולדות קדשים, דסד"א: הואיל וקדושין כשהן בעלי מומין אגב אמן, כשהן בעלי מומין נמי קרבי - קמ"ל דלא. אמר **רבא**: כבר פסקה תנא דבי רבי ישמעאל, דתנא **דבי רבי ישמעאל**: (דברים יב) "רק קדשיך אשר יהיו לך ונדריך" - "רק קדשיך" - אלו התמורות; "אשר יהיו לך" - אלו הולדות; "ונדריך" - הקישן הכתוב לנדר - מה נדר, בעל מוס לא, אף הני נמי, בעל מוס לא:

ואין עושין תמורה: מאי טעמא? דאמר קרא: "לא יחליפנו ולא ימיר וגו'" - השתא רע בטוב אמרת לא, טוב ברע מיבעיא?! אלא טוב מעיקרו עושה תמורה, רע מעיקרו אין עושה תמורה:

אם מתו יפדו: אמר **רב יהודה** אמר **רב**: זו דברי רבי שמעון, דאמר: "קדשי מזבח היו בכלל העמדה והערכה; קדשי בדק הבית לא היו בכלל העמדה והערכה, דתנן: **רבי שמעון** אומר: קדשי בדק הבית, אם מתו יפדו. ומודה ר' שמעון בבעל מוס מעיקרו!!) אף בקדשי מזבח!!), שנפדה. מאי טעמא? דאמר קרא: "אותה אותה" - למעוטי בעל מוס מעיקרא. אבל **חכ"א**: אם מתו יקברו.

מאן חכמים? תנא דבי לוי הוא, **דתנא דבי לוי**: הכל היו בכלל העמדה והערכה, ואפילו בעל מוס מעיקרו. וכן תנא דבי לוי במתניתיה אפילו חיה אפילו עוף. {והכתיב "אותה"? אותה לתנא דבי לוי קשיא.

אבל רבנן דפליגי עליה דר"ש, מאי? אהכי נמי, דאם מתו יפדו. {אי הכי **(טו,א)** "זו דברי רבי שמעון ומחלוקתו" מיבעיא ליה! אמרי: רב **כרבי שמעון בן לקיש** דאמר: לרבנן, קדשי בדק הבית היו בכלל העמדה והערכה; קדשי מזבח לא היו בכלל העמדה והערכה. ולא מיתוקמא מתני' כרבנן, דקתני סיפא "ואם מתו יקברו"

ממאי דהא "מתו יקברו" משום דבעי העמדה והערכה הוא? דלמא משום דאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים הוא? <אמרי: אם כן, ניתני "אם נעשו טריפה יקברו" <ואיבעית אימא: לעולם רב **כרבי יוחנן** סבירא ליה, ותני "זו דברי רבי שמעון ומחלוקתו"

אבל קדם הקדשן וכו' ((לפנינו: וכל שקדם הקדשן את מומן, או מום עובר להקדשן, ולאחר מכאן נולד להן מום קבוע, ונפדו)): מנא הני מילי? ((שפטורין מן הבכורה ומן המתנות)) דתנו רבנן: (דברים יב) "צבי" - מה צבי, פטור מן הבכורה, אף פסולי המוקדשין, פטורין מן הבכורה. אוציא אני את הבכורה, ולא אוציא את המתנות - תלמוד לומר: "איל" - מה איל, פטור מן הבכורה ומן המתנות, אף פסולי המוקדשין, פטורין מן הבכורה ומן המתנות. אי, מה צבי ואיל, חלבן מותר, אף פסולי המוקדשין, חלבן מותר - ת"ל: "אך" - חלק.

אמר מר: אוציא את הבכור ולא אוציא את המתנות. מאי שנא? <אוציא את הבכור, שאין שוה בכל, ולא אוציא את המתנות, ששוות בכל - ת"ל: "איל".

{אמר ליה **רב פפא לאביי**: אי מה צבי ואיל, אין אותו ואת בנו נוהג בהן, אף פסולי המוקדשין, אין אותו ואת בנו נוהג בו. <א"ל: למאי מדמית להו? אי לחולין, אותו ואת בנו נוהג בו, ואי לקדשים, אותו ואת בנו נוהג בו. {אמר ליה: אי הכי, גבי חלבו נמי, נימא הכי: למאי מדמית להו? אי לחולין, חלבן אסור, ואי לקדשים, חלבן אסור | <אלא לאו: מי אמרת: "אך" - ולא חלבן, אימא נמי: "אך" - ולא אותו ואת בנו

רבא אמר: "אך" לאותו ואת בנו הוא דאתא, וחלבו מדמו נפקא, דכתיב: (דברים טו) "רק את דמו לא תאכל" - מאי "דמו"? אילימא דמו ממש, לא יהא אלא דמן דצבי ואיל - אטו דמן דצבי ואיל מי שרי? אלא דמו - חלבו.

{ולכתוב רחמנא "חלבו"? אי כתב רחמנא חלב, הוה אמינא: אהני היקישא ואהני קרא - אהני היקישא למעוטי מכרת, דכי כתב כרת אוכל חלב בהמה הוא דכתיב, שנאמר: (ויקרא ז) "כי כל אוכל חלב, מן הבהמה", ואהני קרא למיקם עליה בלאו בעלמא. להכי, אפקיה רחמנא בלשון "דמו", לומר לך: מה דמו בכרת, אף חלבו בכרת.

{והא תנא "אך" - ולא חלבו" קאמר? <ה"ק: אילו לא נאמר "דמו", הייתי אומר "אך" - ולא חלבו"; עכשיו שנאמר "דמו", לאותו ואת בנו הוא דאתא:

מחברת בכורות - ב

ואינן יוצאין לחולין: מנא הני מילי? דת"ר: (דברים יב) "תזבח" - ולא גיזה; "בשר" - ולא חלב; "ואכלת" - ולא לכלביך. מכאן שאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים. (טו,ב) איכא דאמרי: (דברים יב) "תזבח ואכלת" - אין לך בהן היתר אכילה אלא משעת זביחה ואילך, אבל פודין את הקדשים להאכילן לכלבים כה"נ דאמר:

וולדן וחלבן אסור לאחר פדיון: היכי דמי? אילימא דאיעבר ואיתיליד לאחר פדיון, אמאי? ולד צבי ואיל נינהו! אלא דאיעבר לפני פדיון, ואיתיליד לאחר פדיון - הא לפני פדיון, מיקדש נמי קדשי. גמנא הני מילי? דתנו רבנן: "זכר" - לרבות את הולד; "ונקבה" - לרבות את התמורה. ואין לי אלא ולד תמימין ותמורת תמימים - ולדי בעלי מומין ותמורת בעלי מומין מנין? כשהוא אומר "אם זכר" - לרבות ולד בעלי מומין; "אם נקבה" - לרבות תמורת בעלי מומין. אותן ולדות שלאחר פדיון, מה תהא עליהן? לפני פדיון, מיפלג פליגי בהו - איכא למאן דאמר קדשי ליקרב, ואיכא למאן דאמר קדשי לרעייה. דלאחר פדיון, מה תהא עליהן? אמר **רב הונא**: כונסן לכיפה והן מתין, דהיכי ליעביד? ליקרבינהו? מכח קדושה דחוויה קאתו! ליפרקינהו? לא אלימי למיתפס פדיון! אמרי במערבא משמיה **דרבי חנינא**: סמוך לפדיון, מתפיסן לשם אותו זבח. {סמוך לפדיון?} - למימרא דבני פדייה נינהו! | אלא אימא: סמוך לפדיון אמון, מתפיסן לשם אותו זבח. טעמא מאי? אמר **רבי לוי**: גזירה שמא יגדל מהן עדרים עדרים.

בעא מיניה **רבינא מרב ששת**: מהו שמתפיסן לכל זבח שירצה? א"ל: אין מתפיסן. מאי טעמא? אמר ליה: גמר "בשעריך" - בשעריך" מבכור. מה בכור, אין מתפיסן לכל זבח שירצה, דכתיב: (ויקרא כז) "אך בכור אשר יבוכר לה' בבהמה וגו' לא יקדיש איש אותו", אף הני, אין מתפיסן לכל זבח שירצה.

תניא כוותיה דרב ששת: קדשים שקדם מוס קבוע להקדישן ונפדו, חייבין בבכורה ובמתנות; בין לפני פדיון בין לאחר פדיון, הגוזז והעובד בהן, אינו סופג את הארבעים; בין לפני פדיון בין לאחר פדיון, אין עושין תמורה; ולפני פדיון מועלין בהן, ולאחר פדיון אין מועלין בהן; וולדותיהן חול, ונפדין תמימים, ומתפיסן לכל זבח שירצה. כללו של דבר: הרי הן כחולין לכל דבריהם - אין לך בהם אלא מצות עלוי בלבד;

אבל קדם הקדישן את מומן, או מוס עובר להקדישן ולאחר מכאן נולד מוס קבוע ונפדו, פטורין מן הבכורה ומן המתנות; בין לפני

מחברת בכורות - ב

פדיון בין לאחר פדיון, הגוזז והעובד בהן סופג את הארבעים; ובין לפני פדיון בין לאחר פדיון עושין תמורה; לפני פדיון מועלין בהן, ולאחר פדיון אין מועלין בהן; וולדותיהן קודש, ואין ניפדין תמימין, ואין מתפיסין לכל זבח שירצה. כללו של דבר: הרי הן כהקדש לכל דבריהם, ואין לך בהן אלא היתר אכילה בלבד. "כללו של דבר" דרישא לאתויי שוחטן בחוץ, דפטור; "כללו של דבר" דסיפא (טז, א) לאתויי חלבו.

אמר מר: אין נפדין תמימין, ואין מתפיסין לכל זבח שירצה - תמימים הוא דלא מיפרקי, הא בעלי מומין מיפרקי; לכל שירצה הוא דאין מתפיסין, הא לאותו זבח מתפיסין. {היכי משכחת לה דמתפיסין לאותו זבח ונפדין במומן - נימא תיהוי תיובתא דרב הונא. אמר לך **רב הונא**: ה"ה דאפילו בעלי מומין אין נפדין, ואידי דתנא רישא "נפדין תמימים", תנא נמי סיפא "אין נפדין תמימים", ואידי דתנא רישא "לכל זבח שירצה", תנא נמי סיפא "לכל זבח שירצה"

והשוחטן בחוץ פטור: **רב הונא** מתני: "חייב", ומוקים לה בדוקין שבעין, ואליבא דר"ע דאמר אם עלו לא ירדו:

בין לפני פדיונו בין לאחר פדיונו עושה תמורה: אמר ר"נ אמר **רבה בר אבבה**: ותמורתו לאחר פדיונו מתה. מאי טעמא? היכי ליעביד? ליקרביה? מכח קדושה דחוויה קאתיא! ליפרקה? לא אלימא למיתפס פדיונה! הלכך מתה.

מתקיף לה **רב עמרם**: ותית[א] כיל במומה לבעלים? וכי מה בין זו לתמורת בכור ומעשר, דתנן: תמורת בכור ומעשר, הן וולדן וולד וולדן עד סוף כל העולם, הרי הן כבכור ומעשר, ויאכלו במומן לבעלים. אמר ליה **אביי**: זה שם אמו עליו, וזה שם אמו עליו; זה כולו "תמורת בכור ומעשר" מיקריא - מה בכור ומעשר, במומן מיתאכלן לבעלים, אף תמורתן מיתאכלא; וזה שם אמו עליו - "תמורת קדשים" מיקריא - מה קדשים, לא מית[א] כלי אלא בפדיון, אף תמורתן נמי, לא מית[א] כלי אלא בפדיון, והא, לא אלימא למיתפס פדיונה.

תניא כוותיה דרב נחמן: מנין לתמורת פסולי המוקדשין שמתה? תלמוד לומר: (ויקרא יא) "ממעלי הגרה ... טמא" {האי מיבעי ליה לחמש חטאות מתות! אהוא (ויקרא יא) "ממפריסי הפרסה ... טמא" נפקא. תניא נמי הכי: מנין לחמש חטאות מתות? תלמוד לומר: "ממפריסי הפרסה ... טמא" {חמש חטאות מתות הילכתא גמירי לה! אלא כי אתא קרא, לתמורת אשם. ותמורת אשם נמי

הילכתא היא: כל שבחטאת מתה, באשם רועה. <אלא לעולם חמש חטאות מתות, ואצטריך קרא, ואצטריך הילכתא, דאי מקרא, הוה אמינא: לרעייה - קמ"ל הילכתא למיתה; ואי מהילכתא, הוה אמינא: היכא דעבד איקרי ואכל מהני חמש חטאות - איסורא איכא, לאו ליכא - קמשמע לן, דאיכא לאו. ואיבעית אימא: לאקושי דבר הבא ממעלי גרה לדבר הבא ממפריסי הפרסה - מה להלן, במיתה, אף כאן, במיתה:

משנה המקבל צאן ברזל מן הנכרי, (טז,ב) ולדותיהן פטורין, ולדי ולדותיהן חייבין. העמיד ולדותיהן תחת אמותיהן, ולדי ולדות פטורין, וולדי וולדי וולדות חייבים. **רשב"ג** אומר: אפילו עד עשרה פטורים, שאחריותן לנכרי. רחל שילדה מין עז, ועז שילדה מין רחל, פטורה מן הבכורה, ואם יש בו מקצת סימנין, חייב:

גמרא {למימרא דכיון דלא נקט מרא זוזי, ברשותא דמרא קיימא?! ורמינהו: אין מקבלין צאן ברזל מישראל, מפני שהוא רבית - אלמא ברשותא דמקבל קיימא. <אמר **אביי**: לא קשיא - הא דקביל עליה אונסא וזולא, והא דלא קביל עליה אונסא וזולא. {אמר ליה **רבא**: דקביל עליה אונסא וזולא "צאן ברזל" קרית ליה?! ועוד: מאי פסקא? ועוד: אדתני סיפא "אבל מקבלין צאן ברזל מן הנכרים", ליפלוג וליתני בדידה: "בד"א? דלא קביל עליה אונסא וזולא, אבל קביל עליה אונסא וזולא, שפיר דמי" | <אלא אמר **רבא**: אידי ואידי דלא קביל עליה אונסא וזולא, והכא גבי בכורה, היינו טעמא דאילו אתי גוי בעי זוזי ולא יהיב ליה, תפיס לה לבהמה, ואי לא משכח לה לבהמה, תפיס ולדות דידה, והרי יד גוי באמצע, וכל יד גוי באמצע, פטורה מן הבכורה:

העמיד ולדותיהן תחת אמותיהן ולדי ולדות פטורים: **א"ר הונא**: ולדות פטורין, וולדי ולדותיהן חייבין; **ורב יהודה** אמר: ולדי ולדות נמי פטורין, וולדי ולדי ולדות חייבין. {תנן: העמיד ולדות תחת אמותיהן, ולדי ולדות פטורין - טעמא דהעמיד, הא לא העמיד, לא. תיובתא דרב יהודה. <אמר לך **רב יהודה**: הוא הדין אע"ג דלא העמיד, והא קמ"ל: אפילו העמיד נמי, דאורחיה דגוי למיתפס בנה, והוי כמי דלא העמיד, ולדי ולדות פטורין, וולדי ולדי ולדות חייבין.

תנן: **רבן שמעון בן גמליאל** אומר: אפילו עד עשרה דורות פטורין, שאחריותן לגוי. {בשלמא לרב יהודה, דאמר: נחית תנא קמא לדרי, (יז,א) היינו דאמר ליה רבן שמעון בן גמליאל "אפילו עד עשרה דורות פטורין", אלא לרב הונא דאמר: לא נחית תנא קמא לדרי, מאי "אפילו עד עשרה דורות"? <אמר לך רב הונא: רבן

שמעון בן גמליאל א"העמיד" קאי, דנחית לדרי.

תא שמע: המקבל צאן ברזל מן הגוי, ולדות פטורין, וולדי ולדות, לא. - תיובתא דרב יהודה. אמר לך **רב יהודה**: אימא: הן וולדותיהן. איכא דאמרי: הן וולדותיהן פטורין - תיובתא דרב הונא. אמר לך **רב הונא** אימא: הן וולדות פטור, וולדי ולדות חייב:

רחל שילדה מין עז כו': אתא **רב אושעיא** מנהרדעא ואייתת מתניתא בידיה: רחל בת עז ועז בת רחל, ר' מאיר מחייב וחכמים פוטריין. אמר ליה **רב הושעיא לרבה**: כי עיילת לקמיה ד**רב הונא**, בעי מיניה: ר' מאיר מיחייב למאי? אילימא לבכורה, ולית ליה לרבי מאיר (במדבר יח) "אך בכור שור" - עד שיהא הוא שור ובכורו שור? אלא לראשית הגז? ולית ליה הא דתנא **דבי רבי ישמעאל**: כבשים שצמרן קשה פטורין מראשית הגז, שנאמר: (איוב לא) "ומגז כבשי יתחמס". אמר ליה: ניחזי אנן, הכא במאי עסקינן? ברחל שילדה מין עז, ואביו תייש, ובחוששין לזרע האב לענין אותו ואת בנו קמיפלגי, דר' מאיר סבר: חוששין לזרע האב, ורבנן סברי: אין חוששין לזרע האב. {אי הכי, ליפלגו בחוששין לזרע האב בעלמא, בפלוגתא דחנניה ורבנן. | אלא לעולם לבכורה, והכא במאי עסקינן? ברחל בת רחל בת עז - מר סבר: זיל בתר אימיה, והאי לאו נדמה הוא, ומר סבר: זיל בתר אימיה דאימיה, והאי נדמה הוא. | ואיבעית אימא: ברחל בת עז בת רחל - מר סבר: חזרה שייות למקומן, ומר סבר לא חזרה שייות למקומן. | **רב אשי** אמר: כגון שיש בו מקצת סימנין, ומאן חכמים? ר"ש, דאמר עד שיהא ראשו ורובו דומה לאמו:

אמר **רבי יוחנן**: מודה ר"מ בשעיר של ראש חדש, דבעינן בן שעירה. מאי טעמא? אמר קרא: (במדבר כח) "אחד" - המיוחד ובא מששת ימי בראשית. {והא מהכא נפקא?! מהתם נפקא: (ויקרא כב) "שור או כשב" - פרט לכלאים; "או עז" - פרט לנדמה. | צריכא, דאי מהתם הוה אמינא: ה"מ היכא דלא נחת לדרי, אבל היכא דנחת, אימא לא; ואי מהכא, הוה אמינא: ה"מ לגבי קרבן חובה, אבל נדבה לא. צריכא.

אמר **רבי אחא בר יעקב**: הכל מודים דאין לוקין על צמרו משום כלאים, שנאמר: (דברים כב) "לא תלבש שעטנז" - מה פשתן, שלא נשתנה, אף צמר, שלא נשתנה. אמר **רב פפא**: הכל מודים שצמרו פסול לתכלת, שנאמר: "לא תלבש שעטנז ... גדילים תעשה לך" - מה פשתן, שלא נשתנה, אף צמר, שלא נשתנה. אמר **רב נחמן בר יצחק**: הכל מודים שאין צמרו מטמא בנגעים, שנאמר: (ויקרא יג)

"בבגד צמר או בבגד פשתים" - מה פשתים, שלא נשתנה, אף צמר, שלא נשתנה.

אמר **רב אשי**: אף אנו נאמר: הדלה הגפן על גבי תאינה, יינו פסול לנסכים. מ"ט? (ויקרא כג) "זבח ונסכים" - מה זבח, שלא נשתנה, אף נסכים, שלא נשתנו. {מתקיף לה **רבינא**: הדלה פשתן על גבי היגא, ה"נ דלישתני. א"כ, לא מצית אמרת "מה פשתן שלא נשתנה", דהא פשתן נמי משתני. א"ל: זה נשתנה ריחו, וזה לא נשתנה ריחו:

משנה רחל שלא ביכרה, וילדה שני זכרים, ויצאו שני ראשיהן כאחת, **רבי יוסי הגלילי** אומר: שניהן לכהן, שנאמר: (שמות יג) "הזכרים לה", ו**חכ"א**: אי אפשר לצמצם, אלא אחד לו ואחד לכהן; **ר"ט** אומר: הכהן בורר לו את היפה; **ר"ע** אומר: משמנין ביניהן, והשני ירעה עד שיסתאב, (**יז,ב**) וחייב במתנות; ו**רבי יוסי** פוטר. מת אחד מהן, **ר"ט** אומר: יחלוקו; **ר"ע** אומר: המוציא מחבירו עליו הראיה. זכר ונקבה, אין כאן לכהן כלום:

גמרא אמרי **דבי רבי ינאי**: **לרבי יוסי הגלילי** שמעינן ליה דאמר: אפשר לצמצם בידי שמים ((כשהמעשה נעשה שלא על ידי פעולת אדם)), וכ"ש בידי אדם, ורבנן: בידי שמים אי אפשר לצמצם; בידי אדם מאי?

כת"ש: חוט של סיקרא חוגרו באמצע, להבדיל בין דמים העליונים ובין דמים התחתונים - ואי אמרת אי אפשר לצמצם בידי אדם, זימנין דקא יהיב עליונים למטה ותחתונים למעלה. <דמרווח בה פורתא.

כתא שמע: ממדת כלים ממדת מזבח ((שכתובים בדיוק בתורה)) <שאני התם, דרחמנא אמר: עביד, ובכל היכי דמצית למיעבד, ניחא ליה (דברי הימים א כח) "הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל"

>אמר **רב קטינא** ת"ש: חלקו לשנים והן שוין, שניהן טמאים, לפי שאי אפשר לצמצם. <אמר **רב כהנא**: שאני כלי חרס, הואיל ויש בו גומות.

כת"ש: נמצא מכוון בין שתי עיירות, שתיהן מביאות שתי עגלות, דברי **ר"א**. מ"ט? לאו משום דקסבר: בידי אדם אפשר לצמצם, ו"קרובה" - ואפילו קרובות? <לא! ר' אליעזר (**יח,א**) סבר לה כרבי יוסי הגלילי, דאמר אפשר לצמצם בידי שמים וכל שכן בידי אדם.

נימא כתנאי: נמצא מכוון בין שתי עיירות, לא היו עורפין. ר' אליעזר אומר: שתיהן מביאות שתי עגלות. מאי? לאו בהא

קמיפלגי, דתנא קמא סבר: אי אפשר לצמצם, ורבי אליעזר סבר אפשר לצמצם? אותי סברא: אי קסבר תנא קמא אי אפשר לצמצם, אמאי לא היו עורפים? יביאו עגלה אחת בשותפות ויתנו - אלא להני תנאי, דכולי עלמא אפשר לצמצם, והכא ב"קרובה" - ולא קרובות קמיפלגי, דתנא קמא סבר: "קרובה" - ולא קרובות, ורבי אליעזר סבר: "קרובה" - ואפילו קרובות.

מאי הוי עלה? אמר **רב חייא בר אבין** אמר **רב עמרם**: תנא: נמצא מכוון בין שתי עיירות, **ר' אליעזר** אומר שתיהן מביאות שתי עגלות, **וחכמים** אומרים יביאו עגלה אחת בשותפות, ויתנו. מאי קסברי רבנן? אי קסברי רבנן דאפשר לצמצם, וקרובה ואפילו קרובות, לייתי תרתי, ואי קרובה ולא קרובות, אפילו חדא לא לייתי, אלא לאו שמע מינה: קסברי רבנן: אי אפשר לצמצם, ואפילו בידי אדם - שמע מינה:

ר' טרפון אומר: [הכהן] בורר לו את היפה: מאי טעמא דרבי טרפון? קא סבר: ההוא דבריא נפק ברישא:

ר' עקיבא אומר: משמנין כו'. אמר **רבי חייא בר אבא** אמר **ר' יוחנן**: הכהן נוטל כחושה. {אמר ליה **רבי חייא בר אבא לרבי יוחנן**: והא אנן "משמנין ביניהן" תנן? אמר ליה: עד דאכלת כפנייתא בבבל, תרגימנא מסיפא, דקתני סיפא: מת אחד מהן, **רבי טרפון** אומר: יחלוקו; **ר' עקיבא** אומר: המוציא מחבירו עליו הראיה, ואי סלקא דעתך (ושפירושו של) משמנין ביניהן דכי הדדי פליגי, הכי נמי, ליפלגי גבי הדדי. אלא מאי "משמנין"? שומן יהא ביניהן, דאמר ליה לכהן: אייתי ראיה דבכור הוא ושקיל:

והשני ירעה עד שישתאב וחייב במתנות ורבי יוסי פוטר: מאי טעמא דרבי מאיר? (סתם משנה רבי מאיר. מ"ט אמר חייב במתנות?) אמר **ר' יוחנן**: הואיל וכהן בא עליו משני צדדין, דאמר ליה: אי בכור הוא, כוליה דידי הוא; אי לא בכור הוא, הב לי מתנות מיניה.

ור' יוסי, מאי טעמא? אמר **רבא**: עשו שאינו זוכה כזוכה, ואע"ג דלא מטא לידיה, כמאן דמטא לידיה, וזבניה לישראל במומיה. **א"ר אליעזר**: הכל מודים בספק בכור שאין חליפין ביד כהן, שחייב במתנות. "הכל מודים" מאן? **ר' יוסי**! {פשיטא - עד כאן לא קא פטר **ר' יוסי** התם אלא דחליפין ביד כהן, דעשו שאינו זוכה כזוכה, אבל אין חליפין ביד כהן, לא. כמהו דתימא? טעמא דרבי יוסי דקסבר דאי מחייבת ליה במתנות, אתי ליה לידי גיזה ועבודה, אע"ג דאין חליפין ביד כהן - קא משמע לן.

{וּמִי מִצִּית אִמְרַת הַכִּי? ~וְהִתְנִי סִיפָא: שֶׁהִיא **רַבִּי יוֹסִי** אֹמֵר: (יח, ב) כֹּל שְׁחָלִיפּוּ בִיד כְּהֵן, פֶּטוּר מִן הַמִּתְנֻנוֹת, וְרַבִּי מֵאִיר מַחֲיִיב - חֲלִיפִין בִּיד כְּהֵן, אֵין; אֵין חֲלִיפִין בִּיד כְּהֵן, לֹא. כֹּמֵהוּ דְּתִימָא? ר' יוֹסִי לְדַבְּרֵי דר' מֵאִיר קֹאמֵר לִיה: לְדִידִי, אִפִּילוּ אֵין חֲלִיפִין בִּיד כְּהֵן, דְּאִי מַחֲיִיבֵת לִיה בַּמִּתְנֻנוֹת, אֵתִי לִיה לִידִי גִיזָה וְעִבּוּדָה. לְדִידֶךָ, אֹדִי לִי מִיָּהָא, הִיכָא דְחֲלִיפִין בִּיד כְּהֵן, דַּעֲשׂוּ שְׂאִינוּ זֹכָה כְּזֹכָה. וְאִמֵּר לִיה ר' מֵאִיר: לֹא!

וְאִמֵּר **רַב פַּפָּא**: הַכֹּל מוֹדִים בְּסַפֵּק מַעֲשֶׁר, שְׁפִטוּר מִן הַמִּתְנֻנוֹת. "הַכֹּל מוֹדִים" מֵאֵן? ר' מֵאִיר! {פְּשִׁיטָא - עַד כָּאֵן לֹא קִמְחִיב ר' מֵאִיר הַתָּם אֵלֹא בְּסַפֵּק בְּכוֹר, הוֹאִיל וּבֹא עֲלֵיו כְּהֵן מִשְׁנֵי צַדִּדִין, אֲבָל סַפֵּק מַעֲשֶׁר, לֹא. כֹּמֵהוּ דְּתִימָא? טַעֲמָא דר' מֵאִיר דְּלֹא תִשְׁתַּכַּח תּוֹרַת מִתְנֻנוֹת - אִפִּילוּ סַפֵּק מַעֲשֶׁר נִמִּי - קָא מִשְׁמַע לָן. {וּמִי מִצִּית אִמְרַת הַכִּי? וְהִתְנִי סִיפָא: שֶׁהִיא ר' יוֹסִי אֹמֵר: כֹּל שְׁחָלִיפּוּ בִיד כְּהֵן, פֶּטוּר מִן הַמִּתְנֻנוֹת, וְרַבִּי מֵאִיר מַחֲיִיב. כֹּמֵהוּ דְּתִימָא? ר' מֵאִיר, אִפִּילוּ סַפֵּק מַעֲשֶׁר מַחֲיִיב, וְהָא דְּמִיפְלָגִי בְּחֲלִיפִין, לְהוֹדִיעַךְ כְּחוֹ דְּרַבִּי יוֹסִי, דְּפִטֵּר אִפִּילוּ הִיכָא דְכְּהֵן בֹּא עֲלֵיו מִשְׁנֵי צַדִּדִין - קָא מִשְׁמַע לָן:

מֵת אֶחָד מֵהֵן, **רַבִּי טְרַפּוֹן** אֹמֵר: יַחְלוּקוּ: {אִמָּאִי יַחְלוּקוּ? נִיחִזִּי - אִי שְׁמֵן מִית, דְּכְהֵן הוּא, וְהָאִי דְּאִיכָא דְּבַעַל הַבֵּית; וְאִי כְּחוּשׁ מִית, דְּבַעַל הַבֵּית מִית, וְהָאִי דְּאִיכָא, דְּכְהֵן הוּא. אִמֵּר [רַבִּי] **אִמִּי**: חֲזֹר בּו ר' טְרַפּוֹן:

ר"ע אֹמֵר: הַמוֹצִיא מַחְבִּירוֹ עֲלֵיו הָרְאִיָּה: אִמֵּר **רַבִּי חִיָּא**: מִשַּׁל דר' טְרַפּוֹן, לְמָה הַדְּבַר דּוֹמָה? לְשָׁנִים שֶׁהִפְקִידוּ אֶצֶל רוּעָה, שְׁמַנִּיחַ רוּעָה בִּינִיהֶם וּמִסְתַּלֵּק, וּמִשַּׁל דְּרַבִּי עֲקִיבָא, לְמָה הַדְּבַר דּוֹמָה? לְאֶחָד שֶׁהִפְקִיד אֶצֶל בַּעַל הַבֵּית, שֶׁהַמוֹצִיא מַחְבִּירוֹ עֲלֵיו הָרְאִיָּה. אֵלֹא בְּמֵאִי פְּלִיגִי? גִּזְר' עֲקִיבָא פְּלִיג בְּשָׁנִים שֶׁהִפְקִידוּ אֶצֶל רוּעָה, שְׁמַנִּיחַ רוּעָה וּמִסְתַּלֵּק, וּר' טְרַפּוֹן פְּלִיג בְּאֶחָד שֶׁהִפְקִיד אֶצֶל בַּעַל הַבֵּית! אִמֵּר **רַבָּא** וְאִתִּימָא **רַב פַּפָּא**: הַכֹּל מוֹדִים בְּשָׁנִים שֶׁהִפְקִידוּ אֶצֶל רוּעָה, שְׁמַנִּיחַ רוּעָה בִּינִיהֶם וּמִסְתַּלֵּק, וּבְאֶחָד שֶׁהִפְקִיד אֶצֶל בַּעַל הַבֵּית, שֶׁהַמוֹצִיא מַחְבִּירוֹ עֲלֵיו הָרְאִיָּה. לֹא נַחֲלִקוּ אֵלֹא בְּחֶצֶר בַּעַ"ב, וְרוּעָה כְּהֵן. רַבִּי טְרַפּוֹן סָבַר: אֶקְנוּיִי קָא מִקְנִי לִיה בְּחֲצִירוֹ, וְנִיחָא לִיה דְּלִיתַעְבִּיד מִצּוּה [בְּמִמּוֹנִיָּה], וְהוּה לִיה כְּשָׁנִים שֶׁהִפְקִידוּ אֶצֶל רוּעָה, שְׁמַנִּיחַ רוּעָה בִּינִיהֶן וּמִסְתַּלֵּק; וּר"ע סָבַר: כִּיּוֹן דְּאִית לִיה פְּסִידָא, לֹא מִקְנִי לִיה מִידַעַם, וְהוּה לִיה כְּאֶחָד שֶׁהִפְקִיד אֶצֶל בַּעַל הַבֵּית, שֶׁהַמוֹצִיא מַחְבִּירוֹ עֲלֵיו הָרְאִיָּה:

מִשְׁנָה שְׁתֵּי רַחֲלֵיו שֶׁלֹּא בִּיכְרוּ, וְיִלְדוּ שְׁנֵי זָכָרִים, שְׁנִיָּהֶם לְכַהֵן; זָכָר וְנִקְבָּה, הַזָּכָר לְכַהֵן; שְׁנֵי זָכָרִים וְנִקְבָּה, אֶחָד לוֹ וְאֶחָד לְכַהֵן;

רבי טרפון אומר: הכהן בורר לו את היפה; **רבי עקיבא** אומר: משמנין ביניהן, והשני ירעה עד שיסתאב, וחייב במתנות; **רבי יוסי** פוטר. מת אחד מהן, **רבי טרפון** אומר: יחלוקו; **ר' עקיבא** אומר: המוציא מחבירו, עליו הראיה. שתי נקבות וזכר, או שני זכרים ושתי נקבות, אין כאן לכהן כלום. אחת ביכרה ואחת לא ביכרה, וילדה שני זכרים, אחד לו ואחד לכהן. **ר' טרפון** אומר: הכהן בורר את היפה; **ר' עקיבא** אומר: משמנין ביניהן, והשני ירעה עד שיסתאב, וחייב במתנות. **רבי יוסי** פוטר, ש**רבי יוסי** אומר: כל שחליפיו ביד כהן, פטור מן המתנות; ורבי מאיר מחייב. מת אחד מהן, **ר' טרפון** אומר: יחלוקו; **ר' עקיבא** אומר: המוציא מחבירו עליו הראיה. זכר ונקבה, אין כאן לכהן כלום:

גמרא צריכא, דאי אשמועינן קמייתא, בההיא קאמר ר' עקיבא דתרי מחדא, אבל רחיליו שלא ביכרו, דתרי מחדא וחד מחדא, אימא מודי ליה לר' טרפון, דהך דילידא חד, שביח טפי. ואי אשמועינן הא, בהא קאמר רבי עקיבא דתרוייהו לא ביכרו, אבל אחת ביכרה ואחת שלא ביכרה וילדו שני זכרים, אימא מודי ליה לר' טרפון **(יט,א)** דהך דלא ביכרה, שביח טפי. צריכא:

משנה יוצא דופן והבא אחריו, **רבי טרפון** אומר: שניהם ירעו עד שיסתאבו, ויאכלו במומן לבעלים. **רבי עקיבא** אומר: שניהן אינן בכור - הראשון מפני שאינו פטר רחם, והשני מפני שקדמו אחר:

גמרא במאי קמיפלגי? רבי טרפון מספקא ליה: בכור לדבר אחד, אי הוי בכור, אי לא הוי בכור; ורבי עקיבא פשיטא ליה: בכור לדבר אחד לא הוי בכור:

תנו רבנן: מכלל הצריך לפרט ומפרט הצריך לכלל - כיצד? (שמות יג) "קדש לי כל בכור" - יכול אפילו נקבה במשמע? תלמוד לומר: (דברים טז) "זכר"; אי זכר, יכול אפילו יצתה נקבה לפניו? תלמוד לומר: (שמות יג) "פטר רחם"; אי פטר רחם, יכול אפילו יצא אחר יוצא דופן? ת"ל: "בכור"

{א"ל **רב שרביא לאביי**: רישא לא קנסיב לה תלמודא "בכור", אלמא בכור לדבר אחד הוי בכור; סיפא קנסיב לה תלמודא "בכור", אלמא בכור לדבר אחד לא הוי בכור. אמר ליה: לעולם בכור לדבר אחד לא הוי בכור, ורישא ה"ק: אי "זכר", יכול אפילו יוצא דופן? ת"ל: "פטר רחם"

רבינא אמר: לעולם בכור לדבר אחד הוי בכור, וסיפא ה"ק: אי סלקא דעתך יצא אחר יוצא דופן קדוש, בכור דכתב רחמנא למה ליה? **(יט,ב)** אי למעוטי היכא דיצתה נקבה לפניו, מפטר רחם

מחברת בכורות - ב

נפקא, אלא שמע מינה: בכור למעוטי היכא דיוצא אחר יוצא דופן.

אמר ליה **רב אחא מדפתי לרבינא**: אי סלקא דעתך בכור לדבר אחד הוי בכור, תינח היכא דיצא זכר יוצא דופן וזכר דרך רחם, דלא קדוש, דאימעוט לידה מבכור, דבכור לרחמים איכא, בכור לזכרים ליכא, אלא היכא דיצתה נקבה דרך דופן וזכר דרך רחם, ליקדש, דהא איכא בכור לזכרים ובכור לרחם - אלא מחוורתא כדאביי: